

THE JEWELS OF AESTHETIC WRITERS

Dana Nicoleta Popescu

PhD, Scientific Researcher III, "Titu Maiorescu" Research Institute of the Romanian Academy, Timișoara Branch

Abstract: Mateiu I. Caragiale's works belong to the spiritual family which includes authors such as Jules Barbey d'Aurevilly, Villiers de l'Isle-Adam, Oscar Wilde, Joris-Karl Huysmans. The pleasure of discovering rare words and fabulous stories is linked to the delight of gazing at a well-crafted jewel or a shiny gem. The Aesthetic writers' works show a real admiration for beautiful, precious objects. Beyond their beauty, the jewels, precious metals and gems hide symbolic connotations, which illuminate these writings.

Keywords: Aestheticism, jewel, story, symbol, beauty

Chiar în cazul unei opere atât de greu de definit ca opera lui Mateiu I. Caragiale, se mențin constante observațiile exegeților cu privire la estetica tainei, virtuozitatea stilistică a scriitorului român și integrarea sa în familia de spirite care cuprinde autori precum Jules Barbey d'Aurevilly, Villiers de l'Isle-Adam, Oscar Wilde, Joris-Karl Huysmans. Considerăm că prin alăturarea acestor constante se poate descoperi cifra operei mateine: o scriitură cizelată ca o bijuterie pentru a reliefa prezența tainei niciodată dezvăluită pe de-a întregul, crez artistic împărtășit de prozatorii citați.

Plăcerii pentru cuvinte rare și istorii fabuloase i se alătură încântarea în fața unei bijuterii măiestrit lucrate sau a strălucirii unei pietre prețioase. Operele create de Mateiu I. Caragiale, Barbey d'Aurevilly, Oscar Wilde, Huysmans, Villiers de l'Isle-Adam vădesc o adevărată plăcere pentru obiectele frumoase și de preț. Dincolo de frumusețe, bijuteriile, metalele și pietrele prețioase ascund sensuri simbolice, iluminând întreaga creație.

Câmpul simbolic al bijuteriilor se întinde de la chemarea simțurilor (au avut conotații sexuale în Evul Mediu) până la chemarea spiritului: sensul ezoteric de substituit sau imagine a

sufletului. În cunoașterea secretă, bijuteria e alcătuită din lumină (datorită gemelor sale) și din aur, materia maturizată în cel mai înalt grad, în sens alchimic. Atât bijuteriile, cât și pietrele prețioase constituie expresia energiei primordiale, htoniană, asociată cu mitul șarpelui sau dragonului ce poartă secretul nemuririi. Bijuteriile evocă pasiuni și sentimente tandre, au ceva protector, asemenea pământului sau peșterii. Fiind în același timp opera bijutierului, ca și a persoanei care o comandă sau o alege, semnifică unirea sufletului, cunoașterii și energiei, poate chiar simboliza persoana care o poartă. O degradare a sensurilor a apropiat însă bijuteriile de deșertăciunea dorințelor și lucrurilor omenești.¹

Dacă de multe ori bijuteriile din proza lui Oscar Wilde, Huysmans sau Villiers răspund unei nevoi exclusiv estetice, ornante, la Mateiu I. Caragiale ele au o funcție simbolică. Inelele și brățara lui Aubrey de Vere, paftalele tușei Smaranda, broșa Linei Nicolau, decorațiile lui Pașadia și ale ministrului îmbogățesc sensurile prozei mateine.

Inelele, indiferent dacă sunt nuptiale, pastorale, sigiliul pontifical numit „Inelul Pescarului“ semnifică un legământ, un destin asociat, au valoare sacramentală, ca expresia unei juruințe sfinte. Simbolistica este duală: inelul leagă, dar și izolează – este cazul preoților sau al lui Prometeu. Pecetea inelului lui Solomon a însemnat toți demonii, făcându-i sclavi; este un inel al cunoașterii și al puterii. La chinezi, inelul reprezintă ciclul nedefinit, la irlandezi – mijloc de recunoaștere, legătură ce nu poate fi sfărâmată, la creștini – relație credincioasă, liber consimțită.²

Poemul *Dormi* din ciclul *Pajere* este dedicat unei moarte delicate, anticipând portretul Ilincăi Arnoteanu din *Craii de Curtea-Veche*. Mâinile pale sunt împodobite cu inele ce devin cătușe ale morții. O uniune desemnează inelele de cununie, comandate de Pantazi pentru el și Wanda. Legătura liber consimțită a Wandei este încălcată prin trădare, iar căsătoria desigur că nu mai are loc. În *Timpul Crailor*, Marian Papahagi arăta că inițierea Povestitorului cu simbolica sa trecere dantescă prin cele trei lumi după moarte durează un an. *Annus* avea în latină primul sens de „cerc“ și diminutivul său este *annulus*, „inel“. Anul implică astfel ideea de circularitate, asociat cu imaginea șarpelui Uroboros.³ Craii de Curtea-Veche sunt prinși în inelul anului.

---

¹ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, București, Editura Artemis, 1994, vol. I, pp. 194-195

² Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. II, pp. 145-149

³ Cf. Marian Papahagi, *Timpul Crailor*, vol. *Interpretări pe teme date*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, pp. 25-28

Inelele cele mai importante în economia textului matein din sunt cele șapte (număr magic!) purtate de sir Aubrey de Vere din *Remember*. Lordul, despre care se crede că avea preocupări oculte, se metamorfozează în timpul întâlnirilor nocturne, trecând într-un set de *personae*; poate că și chipul diurn nu este altceva decât un înveliș temporar. Esența sa pare a fi conținută în inelele cu safire, conexiune cu o practică ocultă sau chiar inelul demnității sacerdotale într-o confrerie secretă. Cadavrul pescuit din Spreea este desfigurat, cu etichetele hainelor smulse însă își păstrează bijuteriile după care se poate face identificarea. Dorian Gray, schimbând în moarte chipul său neatins cu chipul sufletului său de pe portret, va fi, la rândul său, identificat după inele.

Inelul regelului-mag Solomon apare în *L'Annonciateur* de Villiers de l'Isle-Adam, având însemnele dezlegării: regele atinge cu inelul fruntea înțeleptului Helcias, curmându-i surghiunul în existența pământească. În *L'Incomprise*, inelul lui Simone, primit de la un fost protector și motiv de șantaj, simbolizează înlănțuirea ei în boală psihică. *Viitoarea Evă*, femeia-artefact, poartă la fiecare deget câte un inel cu nestemată – esența ei, la fel ca în cazul lui sir Aubrey de Vere sau Dorian Gray. Inelele prin care circulă fluidul ce o trezește la viață pe Hadaly joacă rolul unui adevărat tablou de comandă: piatra fiecărui inel, având corespondentul unei perle din colier, îndeplinește o funcție motorie. Inelele lui Hadaly sunt prefigurate, la începutul romanului, de un braț ce pare amputat – de fapt un alt artefact, poate un prototip al viitorului braț al lui Hadaly. Mâna construită poartă un inel cu safire (să fi fost și sir Aubrey de Vere tot un artefact?!) și o brățară-viperă din aur emailat. Atmosfera neliniștitoare creată de descoperirea, de către cititor, a brațului presupune prezența magiei. Inelul și brățara (Aubrey purta și el o brățară de aur) ascund, desigur, forțe misterioase. Dacă inelele cu care e înzestrat artefactul îl subordonează creatorului său, la fel se întâmplă și cu mediul Sowana: ea se compară singură cu un geniu al inelului, oricând prezent la chemarea stăpânului. Prin inelul ei de fier, pereche a celui al lui Edison, Sowana preia transmisiunea voinței lui.

Marmor de Karkoël, eroul din *Dedesupturile unei partide de whist*, este surprins de viitorul narator picurând într-un inel otravă indiană dintr-o sticlucă de piatră neagră – ea însăși bijuterie. Otrava este destinată Herminei, tânăra îndrăgostită de el, și probabil și contesei de Tremblay. La primele accese de tuse ale fetei, mama ei își scoate, liniștită, inelul spre a fi

admirat. Se creează astfel legătura de complicitate între cei doi amanți asasini, contesa și Marmor, captivitate pasională din partea contesei, gata să-șiucidă fiica-rivală. Mai târziu, va fi rândul mamei să devină victimă.

În *Remember* de Mateiu I. Caragiale, ca și în *Viitoarea Evă* a lui Villiers, inelele au apărut alături de brățări, împrumutându-le din simboluri. Brățara deplasează sensul de legătură spre captivitate, datorită asemănării ei cu o cătușă. E firesc ca în *Împătimiri diabolice*, povestiri ale unor captivități pasionale, brățara să apară de mai multe ori. În *Perdeaua sângerie* este pomenită, ca dovadă a calităților de cuceritor ale vicontelui de Brassard, brățara pe fond albastru cu pătrate negre și aurii, în care marchiza de V*** păstra un vârf din mustața lui. De asemenea captivitate, dar generată din ură, este semnificația brățării purtate de ducesa de Arcos de Sierra-Leone, brățară cu imaginea ducelui. Ducesa a ales noua existență de prostituată pentru a se răzbuna pe soțul ei, care i-a ucis iubitul și a profanat cadavrul acestuia. Brățara cu portretul ducelui acționează ca un memento, păstrând intactă ura din care ea își trage forța răzbunării. Tot o imagine a fostului soț poartă Lina Nicolau, una dintre eroinele-sfinx din *Sub pecetea tainei*. Nu se știe însă dacă văduva lui Gogu Nicolau este amestecată în dispariția lui, și nici ce sentimente o animă, dacă poza e purtată din dragoste sau ură sau poate tot semn de răzbunare: „Nenorocirea care a lovit-o – dacă pentru dânsa a însemnat nenorocire – a întâmpinat-o cu o seninătate aproape disprețuitoare, mergând până la nesimțire sau... știu eu ce să mai zic? – tulburată nu s-a arătat o singură clipă, o lacrimă, un suspin cât de ușor, un cât de slab semn de părere de rău măcar n-a surprins la dânsa nimeni, port cernit n-a îmbrăcat niciodată, viața ei n-a suferit nici o schimbare”⁴. Broșa poate simboliza atașamentul față de o idee sau acțiune care rămân ascunse. Acul de cravată sau broșa purtată în locul acestuia este singura bijuterie a lui Mesnil, eroul din *La prânzul unor ateii* – o singură bijuterie, dovadă de gust în spirit dandy. Este vorba de o camee reprezentându-l pe Alexandru, mărturie a admirației fostului militar pentru un mare învingător.

Brățara cu sensul inelului de căsătorie (legătură afectivă liber consimțită) este cea purtată, în *Cavalerul Des Touches*, de misteriosul domn Jacques. Brățara împletită din părul *de aur* al lui Aimée de Spens îl însoțește pe logodnic în luptă și nu se întoarce la Aimée decât stropită de sânge, anunțând văduvie. Părul lui Aimée este asemănat cu o diademă care îi încununează fruntea, comparație ce presupune o conotație regală, noblețea originii și a caracterului.

---

⁴ Mateiu I. Caragiale, *Sub pecetea tainei*, vol. *Craii de Curtea-Veche*, București, Editura Tineretului, 1968, p. 215

Dedesupturile unei partide de whist se deschide cu imaginea salonului marchizei de Mascranny, unde ghirlanda de oaspeți este comparată cu o „brățară vie”⁵, stăpâna casei fiind pe post de agrafă. „Brățara” aristocraților poate semnifica obligațiile lor față de regulile încorsetante ale lumii din care fac parte, dar și pasiunea-captivitate pentru istoriile extraordinare. Agrafa de aur emailat, semn de atașament, care a aparținut eroinei din *Vrăjita* este arătată de unul dintre păstorii-vrăjitori soțului presupus înșelat. Pentru a obține iubirea abatelui de la Croix-Jugan, Jeanne a mai oferit păstorilor cerceii (simbol al fertilității feminine⁶), cruciulița (încălcarea preceptelor bisericii catolice prin dragostea pentru un prelat) și colierul – aici cu semnificație erotică și de dependență. Celelalte conotații atribuite colierului se referă la demnitate și recompensă militară sau civilă.⁷ Acest ultim sens se recunoaște în *Aventura lui Tse-i-la*: curajosul tânăr ce a mizat pe puterea imaginației e recompensat cu colierul regal. Un alt *colier* al demnității militare e citat în povestirea lui Barbe de Percy: un șirag de nume nobile, „mărgelile ale unor mătănii ale onoarei”⁸, numele celor doisprezece care l-au salvat pe cavaler. Numărul apostolilor, spre deosebire de aluzia din *Cea mai frumoasă dragoste a lui Don Juan*, nu mai are nicio conotație ironică, dimpotrivă. În *Vera*, esența contesei moarte viază în bijuteriile ei: coliere și brățări, la fel cum esența lui Aubrey de Vere era ascunsă în inele. Colierele și brățările Verei simbolizează dragostea contelui d’Athol, captivitatea amoroasă care nu-i dă voie să accepte ideea de moarte. Vera se va întrupa prin bijuterii, pesemne venită să-și ia soțul. Salbele țărănești ale mamei lui Pantazi pot semnifica legătura cu tradiția, vechimea. Colierul generăleseii din *Sub pecetea tainei* e o bijuterie demnă de rangul ei.

Apropiate de brățară și agrafă prin închizătoarea cu însemnele legăturii și atașamentului sunt și paftalele-cingătoare. Dezamăgit de trădarea Wandei, Pantazi se cufundă în petreceri și risipă, fiind silit să-și amanezeze avuțiile. Ultimele bijuterii trimise cămătarului necunoscut sunt paftalele tușei Smaranda – păstrate ultimele, probabil, ca o amintire și un simbol al legăturilor de familie și al afecțiunii speciale pentru mătușa care l-a educat. Înstrăinând paftalele mătușii, Pantazi se leapădă și de morala ei. Ca prin minune, moartea unchiului Iorgu îl readuce la statutul

---

⁵ Jules Barbey d’Aureville, *Împătimiri diabolice*, București, Editura Allfa, 1998, p. 115

⁶ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. I, p. 300

⁷ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. I, pp. 349-350

⁸ Jules Barbey d’Aureville, *Cavalerul Des Touches*, vol. *Vrăjita. Cavalerul Des Touches*, Iași, Editura Moldova, 1991, p. 258

de moștenitor bogat. Primele bunuri, la deschiderea dulapului, sunt paftalele tușei Smaranda, de parcă de la ea ar fi venit, din nou, salvarea.

Printre bijuteriile lui sir Aubrey, atenția naratorului e atrasă de „ceasornicul, o floare de platină muiată într-o rouă mărunță de pietre albastre”⁹. Ceasornicul, simbolul scurgerii timpului, pare să măsoare pentru Aubrey un alt timp decât pentru narator: aristocratul se pregătește de o întâlnire ocultă, sau poate e o prevestire funestă, a puținelor ore pe care le mai are eroul de trăit. Povestirea domnișoarei de Percy se deapănă străjuită de un ceasornic cu Bachus aurit, simbolul timpului obiectiv, în timp ce Barbe este prinsă într-un timp trecut, al tinereții și un timp subiectiv, al povestitului.

Bijuterii de vază în creația mateină sunt decorațiile: autorul a fost pasionat de ele, așa că e firesc să-și împodobească personajele cele mai demne de stimă cu ele. Pașadia, pregătit să prânzească la legație, apare măreț, îmbrăcat în frac și împodobit cu lentă, cruci și stele. Pare că întreaga demnitate a personajului s-a concentrat în decorațiile sale. Chiar Pirgu, în scena mesei de la birtul din Covaci, prorocind zeflemitor moartea lui Pașadia și descriindu-i înmormântarea, menționează decorațiile. Chiar și Pirgu trebuie să le accepte, cel puțin ca semn exterior de recunoaștere și apreciere. Ministrul din *Sub pecetea tainei* este recunoscut în sensul cel mai propriu datorită celor două stele argintii, imediat ascunse sub pardesiu, pentru a nu-l trăda. Familiei lui Pantazi nu i se cunoaște numele, dar i se bănuiesc noblețea și rolul jucat în istorie prin decorațiile primite: șase cordoane ale Sfintei Ana. Tatăl eroului ar fi vrut să-l trimită înapoi pe al său, prețuind mai mult tihna de familie decât onorurile sociale. Va muri, decăzut și cu mințile rătăcite, distrus de pierderea adevăratei lui comori: soția. La rândul său, Pantazi nu și-a jertfit libertatea pentru a purta steaua împăratului, libertatea a considerat-o mai importantă decât o decorație. Interesante opțiuni pentru un personaj alter ego al naratorului... Totuși, în visul final eliberator, Craii poartă cruci – desigur, de Malta. Este demnitatea cea mai râvnită (militară și sacerdotală), deoarece persistă într-un vis simbolic, a cărui semnificație este chiar desprinderea de cele lumești.

Podoabele apar și în sens metaforic, desemnând persoane de o deosebită calitate umană: mama lui Pantazi, domnul Jacques și domnișoarele dedicate cauzei șuanilor; în același sens, Hermina, victima din *Dedesupturile unei partide de whist*, reprezintă un diamant mai de preț

---

⁹ Mateiu I. Caragiale, *Remember*, vol. cit., p. 83

decât cel purtat de mama ei la inel. Din păcate, Marmor a socotit altfel... Aimée de Spens, deosebită și ascunsă, e o perlă. Hadaly, femeia ideală, constituie cu adevărat o bijuterie fin cizelată: alcătuită din argint, cristal, pietre scumpe cu virtuți magice. Aubrey de Vere și doamna ministru din *Sub pecetea tainei* seamănă cu niște plăsmuiri artificiale, deși sunt oameni vii – viața ascunsă, sentimentele și emoțiile disimulate, înfățișarea de o perfecțiune inumană îi fac să semene cu niște bijuterii. În romanul lui Huysmans, eroul transformă o broască țestoasă într-un artefact, convins că „artificiul constituie semnul distinctiv al geniului uman”¹⁰. Broasca a cărei carapace fost îmbrăcată în aur și pietre prețioase moare, neputând suporta primatul artei ce-i invadează viața.

Toate aceste scrieri sunt suprasaturate de obiecte de aur și argint, de multe ori pur decorative. Aurul, pe lângă sensul degradat al monedelor ce pervertesc și al exaltării impure a dorințelor, ascunde sensuri spirituale. Este metalul perfect, simbolul luminii și al cunoașterii, al nemuririi, taina cea mai adâncă a pământului, metal regal, principiul prim al edificiului cosmic și al fericirii. Aurul evocă soarele cu întreaga sa simbolică: fecunditate, bogăție, dominație, centru al căldurii, dragoste, dăruire, strălucire și cumulează și simbolul lui Isus, identificat cu lumina solară.¹¹ Spre deosebire de aurul masculin, solar, diurn, activ și complementar lui, argintul este pasiv, lunar, nocturn, feminin, dar poate include conotație regală, la fel ca aurul. Alb și luminos, asemeni cristalului, semnifică puritatea, sinceritatea, loialitatea, fidelitatea, claritatea conștiinței. În simbolistica creștină, argintul reprezintă înțelepciunea divină, iar aurul – dragostea divină pentru oameni. Pe planul eticii, argintul poate fi obiectul lăcomiei, ducând la nenorociri și la degradarea conștiinței.¹²

Sensurile spirituale ale aurului se recunosc în visul inițiativ în care Craii se desprind de surghiunul pământesc, înveșmântați în aur și verde. Desprinși de tot ce e terestru și grosier, portretul Crailor pornind spre asfințit cumulează demnitatea regală cu simbolurile perfecțiunii și cunoașterii ezoterice. Ceasornicul aurit din *Cavalerul Des Touches* măsoară un timp al vârstei de aur din existența eroilor: vremea tinereții și aventurii. La început, eroina din *Vrăjita* este cunoscută drept o femeie „curată ca aurul”¹³. Când înstrăinează bijuteriile pentru a dobândi dragostea abatelui (printre ele se află o cruciuliță și o inimă de aur), odată cu bijuteriile își pierde

¹⁰ Joris-Karl Huysmans, *În răspăr*, București, Editura Minerva, 1974, p. 25

¹¹ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol I, pp. 154-157

¹² Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. I, pp. 139-140

¹³ Jules Barbey d'Aureville, *Vrăjita*, vol. *Vrăjita. Cavalerul Des Touches*, p. 113

și cinstea. Aurul poposește, la modul metaforic, și în părul blond al multor personaje, desemnând caracterul lor excepțional.

Metal feminin, argintul este materia de bază din care e construită Hadaly, femeia ideală. Este și unul dintre metalele cele mai prezente în *Portretul lui Dorian Gray*– se întretaie aluzia la efeminarea eroului cu nenorocirile aduse de degradarea conștiinței.

Ca dintr-o cadră veche, răsar din spovedaniile lui Pantazi chipurile tinere de odinioară ale mătușilor hărăzite fiecare unei pietre prețioase: Smaranda, Bălașa și Zamfira, adică domnițele purtând în numele lor denumirea unor pietre prețioase: smarald, rubin, safir.¹⁴ Nu cunoaștem nimic despre celelalte două surori, astfel că nu putem stabili nicio legătură între numele lor și pietrele prețioase, dar la tușa Smaranda recunoaștem caracteristicile smaraldului: piatra care întărește memoria, simbolul trufiei (s-a desprins de pe fruntea lui Lucifer în cădere, iar îngerii au cioplit din el Graal-ul), dar și al inițierii: desemnează numele textului sacru din alchimie, *Tabula Smaragdina* a lui Hermes Trismegistos.¹⁵ Înveșmântați în verde, culoarea smaraldelor, în timpul visului care-i apoteozează, Craii au ajuns la înțelepciunea tușei Smaranda și, poate, prin desprinderea lor de pământesc au aflat misterele Graal-ului. În schimb, cele trei smaralde pe care Dorian Gray le consideră pietrele cele mai de preț din colecția sa trimit la înțelepciunea pervertită a căderii luciferice.

Safirele se recunosc printre pietrele ce conțin esența lui sir Aubrey de Vere, pietre care îi ornează ceasornicul și îi împodobesc inelele: „«septuarul» safirelor de Ceylan, mandala care reintegra psihismul ambiguu a lui Aubrey de Vere”¹⁶. Safirul, piatră celestă prin excelență, corespunde sufletului simplu, plin de virtute și speranță, atrage justiția divină și deschide porțile închisorilor. În creștinism simbolizează credința, puritatea, forța luminoasă a Împărăției Cerurilor.¹⁷ Safirele lui Aubrey l-au eliberat din închisoarea trupului (mutilat în final) și i-au deschis porțile Împărăției Cerurilor.

---

¹⁴ V. și Maria Subi, *Mateine*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2004, p. 218 și Ioan Derșidan, *Mateiu I. Caragiale – carnavalescul și liturgicul operei*, București, Editura Minerva, 1997, p. 173

¹⁵ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. II, pp. 96-97

¹⁶ Cornel Mihai Ionescu, *Palimpseste*, București, Cartea Românească, 1979, p. 92

¹⁷ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. III, pp. 185-186

Rubinel este emblema fericirii și piatra îndrăgostiților¹⁸; sub aceste auspicii ale fericirii aduse de pasiunea împărtășită împodobește fruntea marchizei din *Cea mai frumoasă dragoste a lui Don Juan*.

Înainte de desprinderea finală, Craii se mai întâlnesc o dată „lepădați“ de nimicirea adusă de Pirgu la o masă nobilă și sărbătorească, în sufrageria lui Pașadia, scăldată în „galeșa lumină chihlimbarie“¹⁹. Chihlimbarul semnifică firul psihic ce leagă energia individuală de cea cosmică, sufletul individual de cel universal, atracția solară, spirituală și divină. Eroilor și sfinților li se atribuie chip chihlimbariu, oglindire a cerului în ființa lor. Legătura prin chihlimbar fiind de ordin spiritual²⁰, treimea Crailor se înfrățeste la acea masă sub semnul spiritualului.

Diamantul pare a fi simbolul lui Pașadia, a cărui strălucire este evocată de Povestitor, cu evlavie. Diamantul se constituie ca simbol major al perfecțiunii, matur, în timp ce cristalul e imatur. Semnifică transparentă, strălucire, fulgurația iluminării, vidul și neterminatul, natura pură, imuabilitatea, echilibrul sufletesc, curajul în fața adversității, constanța, forța, alte virtuți eroice, înțelepciunea. Strălucirea lui nu e, totuși, considerată întotdeauna benefică.²¹ Hermina, suava victimă din *Dedesupturile unei partide de whist*, este asemănată cu diamantul prin castitate, în timp ce diamantul real din inelul mamei ucigașe este perfecțiunea malefică. Din ploaia de cristal (piatră imatură) de la începutul romanului *Cavalerul Des Touches* va naște înțelepciunea unei povestiri despre curaj, forță, eroism.

Ilinca, eroina mateină și Aimée din *Cavalerul Des Touches* sunt amândouă asemădate cu perla datorită purității și apariției lor excepționale. „Perla semnifică misterul transcendentului făcut sensibil, manifestarea lui Dumnezeu în Cosmos. Datorită gnosticismului și teologiei creștine, acest vechi simbol al Realității și Vieții-fără-de-Moarte capătă noi valențe: sufletul nemuritor, «Mântuitorul mântuit», «Cristos-Împăratul».“²² Prea bune pentru lumea aceasta, Ilinca o părăsește foarte curând iar Aimée se ofilește încet, în singurătate și surzenie. Portretul lui Aimée cumulează, de asemenea, puritatea fildeşului²³ și cumpătarea și smerenia ametistului²⁴ ce-i încheie mantia.

---

¹⁸ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. III, p. 178

¹⁹ Mateiu I. Caragiale, op. cit., p. 142

²⁰ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. I, pp. 302-303

²¹ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. I, pp. 442-443

²² Mircea Eliade, *Imagini și simboluri*, București, Editura Humanitas, 1994, p. 186

²³ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. II, pp. 50-51

²⁴ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., vol. I, pp. 93

Construite din cuvinte rare, povești minunate, bijuterii, creațiile lui Mateiu I. Caragiale și ale confracților întru estetizare îndreptățesc plăcerea lecturii, sunt ceea ce Roland Barthes numea „Babel fericit”: „*Text* înseamnă țesătură; [...] în țesătură, ideea generativă că textul se face, se lucrează printr-o întreșere perpetuă; pierdut în această țesătură – această textură – subiectul se desface în ea, ca un păianjen care s-ar dizolva pe sine în secrețiile constructive ale pânzei sale.”²⁵

Bibliografie

1. Barbey d’Aurevilly, Jules, *Împătimiri diabolice*, București, Editura Allfa, 1998
2. Barbey d’Aurevilly, Jules, *Vrăjita. Cavalerul Des Touches*, Iași, Editura Moldova, 1991
3. Barthes, Roland, *Plăcerea textului*, Cluj, Editura Echinoux, 1994
4. Caragiale, Mateiu I., *Craii de Curtea-Veche*, București, Editura Tineretului, 1968
5. Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, București, Editura Artemis, 1994
6. Derșidan, Ioan, *Mateiu I. Caragiale – carnavalescul și liturgicul operei*, București, Editura Minerva, 1997
7. Eliade, Mircea, *Imagini și simboluri*, București, Editura Humanitas, 1994
8. Ionescu, Cornel Mihai, *Palimpseste*, București, Cartea Românească, 1979
9. Huysmans, Joris-Karl, *În răspăr*, București, Editura Minerva, 1974
10. Papahagi, Marian, *Timpul Craiilor*, vol. *Interpretări pe teme date*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995
11. Subi, Maria, *Mateine*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2004

---

²⁵ Roland Barthes, *Plăcerea textului*, Cluj, Editura Echinoux, 1994, p. 100